

**2025-2026-OQIW JILINDA
ULÍWMA BILIM BERIW MEKTEPLERINIŇ**

9-KLASS

OQÍWSHÍLARÍ USHÍN

DENE TÁRBIYASÍ

**PÁNINEN JUWMAQLI ATTESTACIYASIN
ÓTKERIW BOYÍNSHA
METODIKALÍQ USÍNÍS HÁM MATERIALLAR**

2025-2026 OQIW JILINDA ULIWMA ORTA BILIM BERIW MEKTEPLERI 9-KLASS OQÍWSHÍLARÍ USHÍN DENE TÁRBIYASÍ PÁNINEN JUWMAQLAWSHÍ MÁMLEKETLIK ATTESTACIYA SINAĞÍ SPECIFIKACIYASÍ

Bul specifikaciya ulıwma bilim beriw mektepleriniń 9-klass oqıwshılarınıń dene tárbiyası páninen bilim, kónlikpe hám kompetenciyanıń bahalawda paydalanılatuǵın test tapsırmalarınıń mazmunı, kólemi, túri, forması, bahalaw ólshemi hám ótkeriliw tártibine qoyılatuǵın talaplardı belgileydi.

I. Ulıwma principler

Bahalaw maqseti - 9-klass oqıwshılarınıń dene tárbiyası páninen bilim, kónlikpe hám kompetenciyanıń ámeldegi baǵdarlamalarda belgilengen oqıw maqsetleri tiykarında kompleksli bahalaw. Usı bahalaw nátiyjeleri tiykarında 9-klasslar ushın juwmaqlawshı mámleketlik attestaciya qabıl etiletuǵın qararlar tiykarlanǵan (valid) bolıwın támiyinlew maqsetinde bahalawda validlik, isenimlilik, ádillik hám ashıq-aydınlıq principlerine ámel etiliwi támiyinlenedi.

II. Normativlik tiykarlar

1. Ózbekstan Respublikası xalıq bilimlendiriw ministriniń 2008-jıl 4-marttaǵı "Ulıwma orta bilim alıwshılardıń juwmaqlawshı mámleketlik attestaciyası haqqındaǵı rejeni tastıyqlaw haqqında"ǵı 56-sanlı buyrığı menen tastıyqlanǵan, "Ulıwma orta bilim alıwshılardıń juwmaqlawshı mámleketlik attestaciyası haqqındaǵı reje."

2. Dene tárbiyası páninen 5-9-klasslar ushın ámeldegi oqıw dástúri

3. Ózbekstan Respublikası Mektepke shekemgi hám mektep bilimlendiriw ministriniń 2026-jıl "2025-2026-oqıw jılında ulıwma orta bilim beriw mákemelerinde oqıwshılardıń juwmaqlawshı mámleketlik attestaciyasın shólkemlestiriw hám ótkeriw haqqında"ǵı 10-sanlı buyrığı

III. Bahalaw qamtıwı hám ajratılǵan waqıt

2025-2026-oqıw jılında 9-klass oqıwshılarınıń Dene tárbiyası páninen ielegen bilim, kónlikpe hám tájiriybelerin anıqlaw maqsetinde juwmaqlawshı mámleketlik attestaciyası ámeliy túrde ótkeriledi.

Juwmaqlawshı attestaciya procesinde oqıwshılardıń dene tárbiyası páni boyınsha 5-9-klasslar kesiminde ózlestirgen oqıw baǵdarlaması materialları hám mámleketlik bilimlendiriw standartlarında belgilengen kompetenciyalardı iye ekenligi anıqlanadı.

Juwmaqlawshı imtixan ushın tapsırmalar 5-9-klasslar temaların qamtıp alǵan halda dúziledi. Tapsırmalardı orınlaw nátiyjelerin bahalaw ólshemleri aldınnan islep

shıǵılıp, metodikalıq usınısta sáwlelenedi.

Juwmaqlawshı attestaciya ushın tiykarǵı tapsırmalar toplamı tiykarında jámi 10 imtixan variantı (5 qızlar, 5 er balalar ushın) tayarlanadı.

Hár bir imtixan variantına 3 ámeliy tapsırmalar (jeńil atletika, gimnastika, sport oynıları) kirgiziledi.

Tapsırmalardı orınlaw ushın ajratılǵan waqıt hár bir imtixan variantında anıq kórsetiledi. Juwmaqlawshı mámleketlik attestaciya ótkeriliwinen bir kún aldın jumısshı topar tárepinen qurra taslaw jolı menen 2 imtixan variantı tańlap alınadı hám járiyalanadı.

Tapsırmalardıń mazmun tarawı, bahalanatuǵın bilim, kónlikpe hám kompetenciya boyınsha bólistiriliwi tómendegi kestelerde sáwlelendirilgen:

Mazmun tarawı	Konstruktlar	Tapsırmalar sanı
GIMNASTIKA	<p>Tayanıp sekiriw <i>Er balalar</i> ushın: Gimnastikalıq "kozyol"dan kópirsheni uzaqlastırıw hám jaqınlastırıw menen tepsinip sekiriwler; uzımına ornatılǵan gimnastikalıq "kozyol" üstinen tayanıp sekiriw (er balalar 120 sm biyikliktegi gimnastikalıq kópir aralıǵı 1 m aralıqta) ayaqlardı jayıp sekiriw.</p> <p><i>Qız balalar</i> ushın: 110 sm biyikliktegi uzımına ornatılǵan gimnastikalıq "kozyol" üstinen ayaqlardı jayıp sekirip ótiw; qaptalga qoyılǵan gimnastikalıq "kozyol" üstinen ayaqlardı búgip sekirip ótiw.</p> <p>Tırmanıp shıǵıw 5 m.li arqanǵa, qollar járdeminde tırmasıp shıǵıw (waqıt esabına); toqtap-toqtap tırmasıp shıǵıw (belgili bir biyiklikte toqtaw ushın belgiler qoyıladı);</p> <p>Asılıwlar hám tayanıwlar <i>Qız balalar</i> ushın: pás turnikte (biyikligi 100 sm) ayaqlar jerge tayanıp, qollarǵa asılǵan jaǵdayda, qollardı búgiw hám jazıw; gimnastikalıq orınlıqta qollarǵa tayanıp qollardı búgiw hám jazıw.</p> <p><i>Er balalar</i> ushın: brussta qollarda tayanıp terbelip, aldığa silkiniw menen tayanıshqa kóteriliw; gimnastikalıq brussta tirsekke tayanıp turǵannan terbelip, artqa silkiniw menen tayanıshqa kóteriliw; gimnastikalıq brussta tayanıp aldığa hám artqa terbeliste, qaptallarga burilip sekirip túsiwler⁹⁰⁰</p> <p>Akrobatika <i>El balalar</i> ushın: hár túrli dáslepki jaǵdaydan aldığa tońqalaq asıw; 40-50 sm biyikliktegi buyımlar üstinen tońqalaq asıp ótiw; juwırıp kelip uzaqlıqqa tońqalaq asıw; sherigi járdeminde qollarda yaki basta tik turıw;</p> <p><i>Qızlar ushın:</i> eki márte aldığa, arqaǵa tońqalaq asıw; jawrında turıw; tik turǵan jaǵdaydan "kópir" payda etiw hám qaptalǵa aylanıp turıw.</p> <p>Teńsalmaqlıqtı saqlaw shınıǵıwları Tepsinip tekshege shıǵıw; tekshege tayanıwdan bir ayaqtı asırıw menen 90° burilip minip otırıw, eki ayaqta hám halatların almastırıp sekiriwler; yarım júgingen jaǵdayda ayaqlar menen silkinip</p>	1

	júriw, ayaq ushlarına kóterilip burılıwlar, on (shep) ayaqta "qarlıgash" payda etiw; otırıp múyesh payda etiw hám qollarğa tayanıp, ayaqlardı kerip artqa silkiniw menen kerilip sekirip túsiw	
JEÑIL ATLETIKA	<p>Arnawlı juwırıw shınıǵıwlar texnikası; tómen starttan shıǵıp 60 metrge juwırıw; 200-300 metrden 4-5 márte júriw menen almaslap juwırıw; túrli aralıqlarğa bir qalıpte 6 minut dawamında jeñil juwırıw.</p> <p>Máki tárizli júgiriw 4x10 m máki tárizli júgiriw</p> <p>Kross tayarlıq 800, 1000 m aralıqlarğa juwırıw; júriw menen almaslap 6 minut dawamında juwırıw; jónelisti ózgeritip barıp pás-bálent jerlerden juwırıw; 2000 m aralıqqa kross juwırıw.</p> <p>Sekiriw Biyiklikke hám uzınlıqqa sekiriw; juwirip kelip uzınlıqqa "ayaq búgiw" usılında sekiriw; juwirip kelip biyiklikke "adımlap ótiw" usılında sekiriw.</p> <p>Ílaqtırıw Túrli jaǵdaylarda turǵan jerden tennis tobın ılaqtırıw; tennis tobın nıshanǵa ılaqtırıw; tennis tobın juwirip kelip uzaqlıqqa ılaqtırıw;</p>	1
SPORT OYÍNLARÍ	<p>Basketbol Toptı bir qolda alıp júriw hám ótkeriw; qarsılasın aylanıp ótiw; toptı bas tárepten yeki qollap ótkeriw; jeke hám komandalıq qorǵanıwdı maydanda uslaw usılların úyretiw; 2x1x2 hám 1x2x2 taktikaları; járiyma topların sebetke taslaw;</p> <p>Voleybol Juplıqta toptı, tor ústinen joqarıdan hám tómenen bir-birine ótkeriw; tordan qaytılgan toptı qabıl yetiw; toptı qabıl yetiw hám ótkeriw; texnikalǵı usılları; toptı oyınǵa kirgiziw usılları; tor arqalı urıw usılları; tosqın qoyıw (jeke hám juplıqta), qorǵanıw usılları; hújimde hám qorǵanıwda jeke, toparlıq hám komandalıq taktik háreketler; torǵa teris turıp, toptı qarsılas maydanındaǵı nıshanǵa túsiriw; toptı joqarıdan oyınǵa kirgiziw; tuwrıdan hújimli soqqı beriw; toptı tómenen qabıl yetiw; Aldıǵa jıǵılıp, bir qolda qabıllaw;</p> <p>Qol tobi Gandbolda tezlik penen orın almasıw procesinde hár túrli usılda top uzatıwlar, segizlik, aldınlap ketiwde top qabıllawlar; qorǵanıw usılları, qarsılaslardı qorǵanıw maydanına jaqınlastırmaw, aralıqta uslap turıwǵa erisiw, hújim taktikasın 4x1, 3x2, segizlik, styajka yaǵnıy qarsılas qorǵanıwın shalǵıtıw, tosıq qoyıw; dárwazamanıń texnikalıq jaǵdayı</p> <p>Futbol Háreketlenip kiyatırǵan toplardı ayaq taban bóleginiń ishki hám sırtqı tárepleri menen toqtatıw; uship kiyatırǵan toptı sekirip bas penen urıp qaytarıwdı orınlaw; toptı háreket baǵıtın ózgeritip alıp júriw, shalǵıtıw háreketlerin qollay alıw; toptı qarsılastan tartıp alıw; toptı dárwazaǵa bas penen anıq baǵdarlaw kónlikpeleri hám tájiriybeleri; oń hám shep ayaq penen uzaqqa tepki beriw; oqıwshılardı qarsılastan toptı alıp qoyıw; tik turǵan jaǵdayda toptı taban menen toqtatıw; texnika hám taktika usılları;</p>	1
JÁMI		3

IV. Kognitiv kónlikpeler boyınsha bólistiriliwi

Kognitiv dáreje	Túsindirme	Tapsırmalar sanı
Qollanıw (Q)	<p>Qollanıw (Q) -bul ámeliy produktiv dáreje bolıp, oqıwshıdan iyelegen fizikalıq kónlikpe hám háreket uqıpları anıq hám nátiyjeli kórsetiwdi talap etedi.</p> <p>Bul dárejede oqıwshı:</p> <p>Háreket texnikasını tanlaydı: Berilgen fizikalıq júklemi orınlawda eń qáwipsiz hám nátiyjeli usıldı qollanadı (máselen, biyiklikke sekiriwde ózine sáykes usıldı tańlaw);</p> <p>Háreketlerdi sintezleydi: Birneshe quramalı elementlerdi birlestirip, bir pútin shınıǵıwdı orınlaydı (mısalı, gimnastika snaryadlarında birneshe elementli kombinaciyanı úzilislersiz orınlaw);</p> <p>Jaǵdayǵa beyimlesedi: Oyin yamasa jarıs procesinde ózgeriwshen jaǵdayǵa qarap háreket baǵıtın, tezligin hám kúshin bólistiredi (máselen, futbolda qarsılas háreketine qarap toptı alıp júriw yamasa uzatıw);</p> <p>Ámeliy juwmaq shıǵaradı: Fizikalıq qásiyetlerin (kúsh, tezlik, shıdamlılıq) házirgi shınıǵıw yamasa normativ talabına sáykes túrde mobilizaciyalaydı hám kútilgen nátiyjeni (ámeliy nátiyje) kórsetedi.</p>	3

V. Tapsırma túrleri boyınsha bólistiriliwi

Tapsırma túri	Túsiniq	Tapsırma sanı
Gimnastika (ámeliy)	Oqıwshınıń akrobatikalıq shınıǵıwlar kompleksin orınlawı, dene iyiliwshenligi hám tayanısh háreket aǵzaları sáykesligin kórsetiwdi talap etetuǵın ámeliy tapsırmalar.	1
Jeńil atletika (Ámeliy)	Oqıwshınıń tezlik, shıdamlılıq hám kúsh imkaniyatların anıqlawǵa qaratılǵan juwırıw, sekiriw yamasa ılaqtırıw boyınsha belgilengen normativlerdi orınlawdı talap etetuǵın ámeliy tapsırmalar.	1
Sport oınları (ámeliy)	Komandalıq sport oınları (voleybol, basketbol, futbol, qol tobi) boyınsha texnikalıq usıllardı hám taktikalıq háreketlerdi oın jaǵdayında durıs qollanıw kónlikpesin tekseriwshi ámeliy tapsırmalar.	1

VI. Bahalaw kriteriyası hám baldı bahaǵa aylandıırıw tártibi

Oqıwshılar juwmaqlawshı mámleketlik attestaciya sınaqlarında eń joqarı 100 ball menen bahalanadı. Dene tárbiyası páninen oqıwshılardıń bilimi, fizikalıq tayarlıǵı hám

oqıwshınıń háreket iskerligi kónlikpeleri (ámeliy tapsırmalardı orınlaw) dárejesine qarap bólistirilgen. Tapsırmalar mazmunı hám qıyınlıq dárejesine qarap túrli ball menen bahalanadı. Hár bir tapsırmanıń bahalaw ólshemi bahalaw túrinde berilgen. Tórende balldı bahaǵa aylandırıw kestesi keltirilgen:

Ballardı bahaǵa aylandırıw kestesi

Ball (%)	baha	Túsindirme
0 – 29	“2”	"qanaatlandırarsız"
30 – 65	“3”	"qanaatlandırarlı"
66 – 85	“4”	"jaqsı"
86 – 100	“5”	"úlgili"

VII. Bahalaw forması

Oqıwshınıń bilim, kónlikpe hám kompetenciyanıń bahalaw basqıshı, bahalanatuǵın mazmun tarawı, tapsırma túri, kognitiv process hám bahalaw kriteriyaları tómendegi kestege berilgen:

Tapsırma tártip nomeri	Mazmun tarawı	Tapsırma túri	Kognitiv dárejesi	Bahalaw kriteriyası
1 basqıshlı				
1.	Jeńil atletika	Ámeliy	Q	Tolıq, durıs hám normativ talaplar tiykarında orınlánǵan tapsırmaǵa 35 ball qoyladı. Túsindirme: tapsırmanı belgilengen normalar tiykarında orınlawda sáykes túrde 9 ball, 18 ball, 26 ball, 35 ball ajratıladı.
2.	Gimnastika	Ámeliy	Q	Tolıq, durıs hám normativ talaplar tiykarında orınlánǵan tapsırmaǵa 35 ball qoyladı. Túsindirme: tapsırmanı belgilengen normalar tiykarında orınlawda sáykes túrde 9 ball, 18 ball, 26 ball, 35 ball ajratıladı.
3.	Sport oýınları	Ámeliy	Q	Tolıq, durıs hám normativ talaplar tiykarında orınlánǵan tapsırmaǵa 30 ball qoyladı. Túsindirme: tapsırmanı belgilengen normalar tiykarında orınlawda sáykes túrde 8 ball, 15 ball, 23 ball, 30 ball ajratıladı.
Jámi				100 ball

VIII. Imtixan tártibi

Imtixan waqtında oqıwshılar belgilengen sport forması hám arnawlı ayaq kiyimlerde bolıwı talap etiledi. Imtixan procesinde ruxsatsız shıǵıw sıyaqlı jaǵdaylar qadaǵan etiledi.

IX. Usılatuğın tiykarđı ádebiyatlar

1. Dene tárbiyası oqıw pání boyınsha úzliksiz májbúriy bilimlendiriw sistemasınıń mámleketlik bilimlendiriw standartı
2. Ulıwma orta bilim beriwdiń dene tárbiyası páninen milliy oqıw dástúri

QIZ BALALAR

1-BILET

1. Jeñil atletika. Tömengi starttan 60 metr aralıqqa juwırıw.

Norma: (sekund) 9,5 - 10,0 - 10,5.

2. Gimnastika. Teñsalmaqlılıqtı saqlaw shınıǵıwların gimnastikalıq tekshede orınlaw (ápiwayı júriw, otırıp burılıw, ayaqların sermep júriw, “Qarlıǵash” payda etiw, ayaqların sermep júriw, tik halda burılıw, ápiwayı júriw, sekirip túsıw).

Norma: Duris orınlaw texnikasın bahalaw.

3. Gandbol. Qol tobın orınlaw texnikasına itibar qaratqan halda 30 metr aralıqqa alıp júriw.

Norma: (sekund) 6,8 - 6,9 - 7,0;

2-BILET

1. Jeñil atletika. 1000 metr aralıqqa waqıt esapqa alınǵan jaǵdayda juwırıw.

Norma: (minut) 5,00 - 5,30 - 6,00;

2. Gimnastika. Biyikligi 110 cm bolǵan gimnastikalıq “kozyol” ústinen ayaqlardı kerip sekirip ótiw.

Norma: Duris orınlaw texnikasın bahalaw.

3. Voleybol. Voleybol tobın oyınǵa kirgiziw. Toptı 5 imkaniyatta qarsılas maydanınıń oń hám shep zonasına túsiriw.

Norma: (márte) 3 - 2 - 1.

3-BILET

1. Jeñil atletika. Júriw menen almaslap 6 minut dawamında juwırıw.

Norma: (metr) 1200 – 1000 – 800

2. Gimnastika. Gimnastikalıq elementlerden dúzilgen akrobatika kombinaciyası: eki ret aldığa hám bir ret artqa domalap ótiw, jawırınlarda turıw, “kópir” payda etiw.

Norma: Duris orınlaw texnikasın bahalaw.

3. Basketbol. Basketbol sebetine belgilengen shtraf tobın 8 imkaniyattan taslaw.

Norma: (márte) 4 – 3 – 2

4-BILET

1. Jeñil atletika. 4 x 10 metrge máki tárizli (mokisimon) juwırıw

Norma. (sekund) 10,0 – 10,5–11,0

2. Gimnastika. Jipte (skakalkada) 1 minut dawamında sekiriw.

Norma: (márte) 100 – 90 — 80

3. Voleybol. Voleybol tobn eki qolda bas ústinde ózine ózi kóteriw.

Norma: (márte) 20 – 15 – 10

5-BILET

1. Jeñil atletika. Juwırıp kelip kishi (150 gr) tennis tobn uzaqqa ılaqtırıw.

Norma: (metr) 28 – 23 – 18

2. Gimnastika. Gimnastikalıq orınlıqqa tayanıp, qollardı búgiw hám jazdırıw (orınlaw texnikasına itibar beriw).

Norma: (márte) 13 – 10 – 8

3. Futbol. Futbol tobn “aut” tan oyınğa kirgiziw (orınlaw texnikasına itibar beriw).

Norma: (metr) 8 – 7 – 5

ER BALALAR

1-BILET

1. Jeńil atletika. Tómengi starttan 60 metr aralıqqa juwırıw.

Norma: (sekund) 9,0 – 9,5 – 10,0

2. Gimnastika. Biyik turnikte tartılıw (orınlaw texnikasına itibar beriw).

Norma: (márte) 9 – 7 – 5

3. Gandbol. Qol tobın orınlaw texnikasına itibar qaratqan halda 30 metr aralıqqa alıp juwırıw.

Norma: (sekund) 6,6 – 6,7 – 6,8

2-BILET

1. Jeńil atletika. 2000 metr aralıqqa waqıt esapqa alınǵan jaǵdayda juwırıw.

Norma: (minut) 9,30 – 10,00 – 11,00

2. Gimnastika. Gimnastika kópiri menen 1 metr aralıqta uzınına ornatılǵan, biyikligi 120 cm bolǵan gimnastikalıq “kozyol” ústinen tayanıp ayaqlardı kerip sekiriw.

Norma: Duris orınlaw texnikasın bahalaw.

3. Voleybol. Voleybol tobın oyınǵa kirgiziw. Toptı 5 imkaniyatta qarsilas maydanınıń oń hám shep zonasına túsiriw.

Norma: (márte) 4 – 3 – 2

3-BILET

1. Jeńil atletika. 1000 metr aralıqqa waqıt esapqa alınǵan jaǵdayda juwırıw.

Norma: (minut) 3,40 — 4,00 – 4,30

2. Gimnastika. Qollar bas artında, shalqasına jatqan halda 1 minut dawamında deneni kóteriw hám túsiriw (orınlaw texnikasına itibar qaratıw).

Norma: (márte) 25 – 23 – 18

3. Basketbol. Basketbol sebetine belgilengen shtraf tobın 8 imkaniyattan taslaw.

Norma: (márte) 5 – 4 – 2

4-BILET

1. Jeńil atletika. 4 x 10 metrge máki tárizli (mokisimon) juwırıw

Norma. (sekund) 9,5 – 9,8 – 10,3

2. Gimnastika. Jipte (skakalkada) 1 minut dawamında sekiriw.

Norma: (márte) 90 – 80 – 70

3. Futbol. Futbol tobın oń hám shep ayaq penen soqqı menen uzaqqa tebiw (oń hám shep ayaq nátiyjeleri qosındısı bahalanadı).

Norma: (metr) 60 – 55 – 50

5-BILET

1. Jeńil atletika. Juwırıp kelip kishi (150 gr) tennis tobın uzaqqa ılaqtırıw.

Norma: (metr) 45 – 40 – 33

2. Gimnastika. Polğa tayanıp, qollardı búgiw hám jazdıırıw (orınlaw texnikasına itibar beriw).

Norma: (márte) 23 – 17 – 13

3. Futbol: Futbol tobın “aut” tan oyınğa kirgiziw (orınlaw texnikasına itibar beriw).

Norma: (metr) 12 – 10 – 8